

Inhoud

Inleiding

Het beste van China	6
De nieuwe supermacht	19
Het landschap van China	22
🔍 Milieuproblematiek	27
De Chinezen	29

Geschiedenis & Karakteristieken

Belangrijke data	40
Het keizerlijke China	45
🔍 Chinese uitvindingen	52
Van de keizertijd tot het heden	56
🔍 Moderne leiders	58
Het nieuwe China	70
Het geestelijk leven	78
📍 Wegwijs in Chinese tempels	86
Traditionele geneeskunst	88
🔍 Handel in bedreigde diersoorten	91
Chinese literatuur	92
🔍 De Chinese film	95
📍 De Chinese opera	96
Kunst en kunstnijverheid	98
Architectuur	104
De keukens van China	108

Reizen door China

Inleiding	123
■ HET NOORDEN	127
Beijing	131

🔍 Hutong	138
De omgeving van Beijing	150
📍 De Chinese Muur	158
Het noordoosten	161
Binnen-Mongolië	168
Shanxi, het zuiden van Hebei en Shandong	173
Xi'an, Shaanxi en Henan	187
🔍 Shaolin	198
📍 Het Terracottaleger	202
📍 Oude schatten uit de koningsgraven	204
■ CENTRAAL-CHINA	209
Shanghai	213
🔍 Een korte geschiedenis	216
Nanjing, Jiangsu en het Grote Kanaal	231
Hangzhou en Zhejiang	249
De Chang Jiang (Yangzi)	259
🔍 De Driekloevendam	266
📍 Heilige bergen	272
■ HET ZUIDEN	277
Hongkong	281
Macau	299
Guangdong, Hainan en Fujian	307
Het zuidelijke binnenland	326
🔍 Het 'rode toerisme'	333
📍 De fauna van China	334
■ HET ZUIDWESTEN	339
Guangxi en Guizhou	341
📍 Etnische minderheden in Zuidwest-China	356

Sichuan	359	Xi'an en omgeving	189
Yunnan.....	371	Shanghai	210
📍 De nieuwe infrastructuur ...	387	Nanjing.....	233
📅 Chinese festivals.....	388	Suzhou	240
■ HET WESTEN	393	Jiangsu en Zhejiang.....	244
Tibet en Qinghai	395	Hangzhou	252
📍 De Zijderoute.....	412	Centraal-China	260
De Zijderoute.....	415	Chang Jiang	264
		Wuhan	268
		Hong Kong.....	278

Reisinformatie

Vervoer	436	Central, Wan Chai en Causeway Bay	282
Praktische informatie	447	Kowloon.....	290
Taal.....	460	Macau.....	300
Lezenswaard	464	Guangzhou	308
<i>Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 435.</i>		Het zuiden	316
Fotoverantwoording	466	Xiamen	322
Colofon	467	Guilin	342
Index.....	468	Guangxi en Guizhou	350
		Sichuan	361
		Chengdu	362
		Kunming.....	374
		Yunnan.....	376

Kaarten

China	124	Dali en omgeving	378
Beijing	128	Lijiang en omgeving.....	382
De Verboden Stad	133	Tibet en Qinghai.....	396
Het Zomerpaleis	147	Lhasa.....	400
De omgeving van Beijing	155	De Zijderoute.....	417
Het noordoosten	163	Kashi	430
De benedenloop van de Huang He.	175	Voorflap China	
Qingdao	180	Achterflap Metro Shanghai en Beijing	

HET BESTE VAN CHINA: TOPBEZIENSWAARDIGHEDEN

De topattracties van dit gigantische land variëren van archeologische schatten tot futuristische skylines en van tijdloze landschappen tot fascinerende oude steden.

▷ **De Chinese Muur.** Dit vestingwerk, dat de barbaren uit het noorden moest tegenhouden, is een van de wereldwonderen. De muur loopt over een afstand van circa 6400 km van de oostkust naar de Gobiwoestijn. De delen ten noorden en noordwesten van Beijing zijn goed te bereiken en slingeren door een spectaculair berglandschap.
Zie blz. 150 en 158.

▷ **Lijiang.** De oude stad van Lijiang in het bergachtige noordwesten van Yunnan is een van de populairste bestemmingen van China, met prima voorzieningen, een ontspannen sfeer en een schitterende omgeving.
Zie blz. 380.

◁ **Shanghai.** De skyline met zijn futuristische gebouwen, waaronder hét symbool van de stad, de Oriental Pearl TV Tower, is het duidelijkste bewijs van de nieuwe welvaart van China. Shanghai is volop in beweging. In combinatie met zijn unieke geschiedenis en architectuur belooft dit een fascinerend bezoek.
Zie blz. 213.

△ **De Zijderoute.** Volg deze eeuwenoude route door het uitgestrekte, dunbevolkte noordwesten en u ervaart een totaal andere kant van China. Langs deze route werden zowel goederen als culturele en religieuze denkbeelden uitgewisseld. Oasestadjes als Turpan en Kashi ademen een Centraal-Aziatische sfeer.
Zie blz. 412 en 415.

◁ **Het Terracottaleger.** Een van de spectaculairste historische bezienswaardigheden, die pas in 1974 is ontdekt. In drie enorme, blootgelegde grafkamers staan meer dan 8000 levensgrote beelden. *Zie blz. 202.*

▽ **Huang Shan.** Een fraaie berg in Centraal-China met alle klassieke Chinese kenmerken: grillige rotsformaties, kromgegroeide naaldbomen en kolkende wolkenzeeën tussen de pieken. *Zie blz. 270.*

▽ **Drie Kloven.** Maak een cruise op de Chang Jiang (Yangzi) en geniet van het landschap. *Zie blz. 263.*

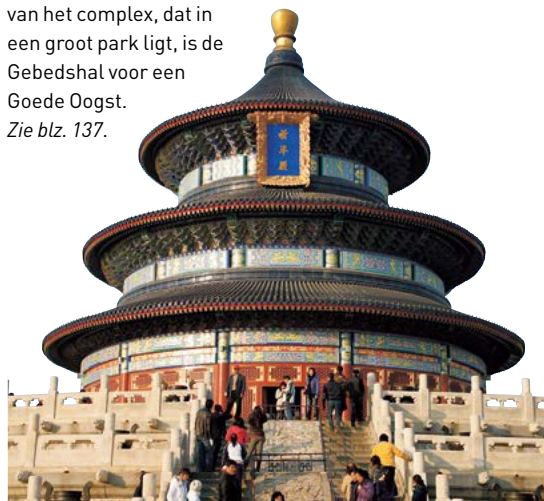

△ **Het landschap rond Guilin.** Het wonderschone landschap dat talloze klassieke Chinese rolschilderingen heeft geïnspireerd, komt tot leven langs de Li Jiang ten zuiden van Guilin. Dromerige karstheuvels en -zuilen torenen boven het groene laagland langs de rivier. *Zie blz. 345.*

▷ **Etnische minderheden in Guizhou.** De Miao en de Dong staan bekend om hun spectaculaire festivals, houten trommeltorens en overdekte wind-en-regenbruggen. Het leven in deze afgelegen plattelandsgregio's verschilt niet veel van vroeger. *Zie blz. 351 en 356.*

▽ **De Tempel van de Hemel, Beijing.** Een van de gemakkelijkst bereikbare en mooiste historische erfgoederen. Het hoogtepunt van het complex, dat in een groot park ligt, is de Gebedshal voor een Goede Oogst. *Zie blz. 137.*

HET BESTE VAN CHINA: ANDERE HOOGTEPUNTEN

Unieke bezienswaardigheden, kleurige feesten, fascinerende steden, fantastische landschappen, rustige plattelandsgebieden, boottochten op rivieren: hieronder vindt u enkele hoogtepunten.

DE INTERESSANTSTE STEDEN

Beijing. Vroeger en nu het machtscentrum van het land, met tal van unieke bezienswaardigheden. *Zie blz. 131.*

Shanghai. De commerciële hoofdstad van China biedt een buitengewone mix van oud en nieuw. *Zie blz. 213.*

Guangzhou (Kanton). Een bloeiende, bruisende stad en een van de beste plaatsen om uit eten te gaan. *Zie blz. 307.*

Nanjing. Nanjing is een aantrekkelijke, zeer leefbare stad met brede lanen en rustige grachten. *Zie blz. 232.*

Chengdu. De 2000 jaar oude hoofdstad van Sichuan heeft iets van het verleden weten vast te houden in straatjes met traditionele winkeltjes en theehuizen. *Zie blz. 360.*

Kunming. De hoofdstad van de cultureel meest

diverse provincie, Yunnan, kan bogen op een ontspannen charme en een heerlijk klimaat. *Zie blz. 372.*

Qingdao. Een havenstad in het noorden, met Duitse koloniale architectuur en stranden. *Zie blz. 179.*

Xiamen. Deze havenstad ziet uit op het autovrije eiland Gulangyu, bekend om zijn koloniale architectuur. *Zie blz. 320.*

Xi'an. De oude hoofdstad van China herbergt fraaie historische gebouwen. Het Terracottaleger is hier vlakbij. *Zie blz. 188.*

Lhasa. In de op duizelingwekkende hoogte gelegen hoofdstad van Tibet liggen veel van de heiligste plekken van het Tibetaanse boeddhisme. *Zie blz. 397.*

Hongkong. Uniek, bruisend en afwisselend. Een perfecte kennismaking met China. *Zie blz. 281.*

Een klassieke Chinese tuin in Suzhou.

DE MOOISTE PROVINCIESTEDEN

Fenghuang. Deze stad aan de rivier de Tuo in de provincie Hunan biedt een zeldzame blik op het oude China. Met zijn houten huizen, stadsmuur met poorten en smalle straatjes is Fenghuang een van de mooiste steden van het land. *Zie blz. 332.*

Dali. Met zijn ligging tussen groene bergen en aan een vredig meer is Dali een van de meest relaxte bestemmingen van China. *Zie blz. 376.*

Pingyao. Dit prachtige historische stadje in Shanxi wordt omgeven

door een muur uit de Ming-tijd. *Zie blz. 178.*

Chaozhou. Een stad in Zuid-China waar de sfeer en architectuur van het oude China bewaard zijn gebleven. *Zie blz. 317.*

Quanzhou. Deze prettige stad aan de subtropische zuidoostkust was ooit de drukste haven ter wereld. *Zie blz. 323.*

Kaifeng. Een stad met een van de best bewaard gebleven oude centra van China. *Zie blz. 200.*

Turpan. Een oase aan de Zijderoute met een Centraal-Aziatisch karakter. *Zie blz. 424.*

Het woeste, wonderschone westen van Sichuan.

DE MOOISTE LANDSCHAPPEN

Rijstterrassen bij Longsheng, Guangxi.

Guilin-regio. De befaamde karstheuvelds langs de Li Jiang ten zuiden van Guilin behoren tot de mooiste landschappen van China. *Zie blz. 342.*

Huang Shan. Deze hoge berg in Centraal-China heeft een onwaardse schoonheid. *Zie blz. 270.*

Rijstterrassen bij Longsheng, Guangxi. De 'Ruggegraaf van de Draak'-terrassen lopen over 800 m omhoog langs een diep dal. De terrassen van Zuid-Yunnan zijn al net zo spectaculair. *Zie blz. 348.*

Noord- en West-Sichuan. Helderblauwe meren in het natuurreservaat Jiuzhaigou en een reservaat voor reuzenpanda's in de Ya'an Bifengxia Base. Naar het noorden strekken zich ruige graslanden uit. *Zie blz. 368.*

Xishuangbanna, Yunnan. Deze tropische regio, het land van zeldzame vogels, olifanten en het boeddhistische Dai- volk, heeft meer gemeen met

het naburige Laos en Myanmar dan met de rest van China. *Zie blz. 384.*

Drie grote rivieren, Yunnan. In Yunnan stromen de Nu Jiang (Salween), Lancang (Mekong) en Chiang Jiang (Yangzi) door diepe, evenwijdige kloven van noord naar zuid. *Zie blz. 382.*

Stranden aan de zuidkust van Hainan.

Dadonghai en Yalong Wan op het eiland Hainan zijn tropisch strandparadijzen. *Zie blz. 319.*

Emei Shan. Heilige berg in Sichuan met boeddhistische tempels op dichtbeboste hellingen. *Zie blz. 365.*

Tai Shan. Boven op deze heilige berg kijkt u ver uit over de vlakten van het noorden. *Zie blz. 181.*

Tian Chi (Hemelse Meer). Een schitterend meer, omgeven door de besneeuwde toppen van de Tian Shan. *Zie blz. 428.*

Wulingyuan. Een magisch karstlandschap van kalksteenzuilen en bossen. *Zie blz. 331.*

Op een feest in Guizhou.

Detail van het Negendrakenscherm in de Verboden Stad in Beijing.

BUITEN DE GEBAADE PADEN

Provincie Guizhou. Hier leven ruim 30 etnische minderheden, elk met een eigen cultuur, zoals de Dong, bouwers van overdekte bruggen, en de Miao met hun kleurige feesten. *Zie blz. 350.*

Beihai, Guangxi. Een prettige, ontspannen havenstad, niet ver van de Vietnamese grens, met stranden en koloniale panden. *Zie blz. 349.*

Lushan, Jiangxi. Lushan, hoog boven de vlakte van de Yangzi, was het koele zomerse toevluchtsoord van koloniale westerlingen en later van Mao Zedong. *Zie blz. 327.*

Kashi (Kashgar), Xinjiang. De meest westelijk gelegen stad van China is een oase aan de Zijderoute, te midden van woestijnen en hoge bergen. *Zie blz. 429.*

Lanzhou, Gansu. Er komen weinig toeristen naar deze stoffige stad zonder bezienswaardig-

heden. De luchtvervuiling is er berucht, en toch is Lanzhou uniek. Deze langgerekte, smalle stad in een kloof van de Gele Rivier heeft een Centraal-Aziatisch karakter en een heerlijke keuken. *Zie blz. 415.*

Graslanden van Binnen-Mongolië. Eindeloze graslanden en steppen, slechts onderbroken door een enkele boeddhistische stoepa. *Zie blz. 168.*

Karakoram Highway. Een van de spectaculairste wegen ter wereld loopt tussen ontzagwekkende bergen door naar Pakistan. *Zie blz. 432.*

Het 'Chinese Siberië'. Uitgestrekte naaldbossen en wetlands waar zeldzame vogels leven, langs de noordgrens met Rusland. *Zie blz. 167.*

Zuidwest-Fujian. In het gebied rond Yongding zijn gemeenschapshuizen van de Hakka te zien. *Zie blz. 324.*

De Hal van Welwillendheid en een Lang Leven in het Nieuwe Zomerpaleis in Beijing.

HET KLASSIEKE CHINA

Westmeer, Hangzhou.

Dit door dichters geroemde meer, omringd door pagodes en in mist gehulde bossen, straalt een bij uitstek Chinese schoonheid uit. *Zie blz. 250.*

Grote Kanaal. Aan deze 1800 km lange waterweg, die in de loop van duizend jaar is aangelegd, liggen de meest schilderachtige stadjes. *Zie blz. 245.*

Nieuwe Zomerpaleis, Beijing. Een van de meest complete klassieke Chinese tuinen, met lotusvijvers en pagodes aan de oever van een meer. *Zie blz. 146.*

Suzhou. Het welvarende Suzhou staat bekend om zijn prachtige klassieke tuinen en zijden stoffen. *Zie blz. 238.*

Boottocht op de Chang Jiang (Yangzi). Een tocht door de (Kleine) Drie Kloven over de langste rivier van China is een onvergetelijke belevenis. *Zie blz. 261 en 445.*

Boottocht op de Li Jiang. Een rustige tocht door een betoverend landschap. *Zie blz. 348.*
Dayan Ta (Grote Wilde Gans-pagode), Xi'an. Een van de imposantste pagodes in China, uit de 7e eeuw. *Zie blz. 190.*

Vechtsporttraining bij de Shaolin Si.

TEMPELS EN KLOOSTERS

Wong Tai Sin-tempel, Hongkong. De 'Waarzeggerstempel' is een van de bedrijvigste, kleurrijkste en populairste taoïstische heiligdommen van China. *Zie blz. 292.*

Lamatempel, Beijing. Deze prachtige lama-tempel staat midden in Beijing. *Zie blz. 141.*

Xuankong Si. De Hangende Tempel 'kleeft' tegen een bergwand bij de Heng Shan, een van de voor taoïsten heiligste bergen in China. *Zie blz. 176.*

Putuo Shan. Een Boeddhistische heilige berg op een vredig eiland niet ver van Shanghai, waar Guanyin, de godin van het mededogen, de scepter zwaait. *Zie blz. 256.*

Shaolin. Wereldberoemd als de bakermat van de Chinese vechtkunst. *Zie blz. 196 en 198.*

Labrang-klooster, Xiahe. Het grootste lamaklooster buiten Tibet, met zo'n 2000 monniken. *Zie blz. 418.*

Baima Si. De oudste boeddhistische tempel van China, gesticht in het jaar 68. *Zie blz. 195.*

Qiongzhu Si. Surrealistische beelden van boeddhistische heiligen in de heuvels boven Kunming. *Zie blz. 374.*

Confucius-tempel (Kong Miao), Qufu. De belangrijkste confucianistische tempel van het land. *Zie blz. 184.*

Vredig tafereel in Suzhou.

HISTORISCHE BEZIENSWAARDIGHEDEN

Terracottaleger. Dit indrukwekkende leger mag op geen enkel reisprogramma ontbreken. *Zie blz. 202.*

Verboden Stad, Beijing. Geschiedenis op een grote schaal in het hart van de hoofdstad. Deze keizersstad mag u niet overslaan. *Zie blz. 132.*

Longmen Shiku. Talloze grotten en nissen met prachtige boeddhistische beelden. *Zie blz. 195.*

Boeddha van Leshan. Dit kolossale, 71 m hoge beeld waakt over de schepen op de verraderlijke rivier. *Zie blz. 367.*

Mogao-grotten. Ruim 490 grotten aan de rand van de Gobiwoestijn, in de loop van tien eeuwen

in de rotsen uitgehakt en beschilderd door boeddhistische monniken. *Zie blz. 422.*

Potala-paleis, Lhasa. Het immense, duizend vertrekken tellende paleis van de dalai lama's, hét symbool van Tibet, domineert de stad Lhasa. *Zie blz. 398.*

Shaoshan. De geboorteplaats van Mao in Hunan is een museumdorp waar het huis van zijn jeugd zorgvuldig in stand wordt gehouden. *Zie blz. 329.*

Tiananmen-plein, Beijing. Dit enorme plein voor de poorten van de Verboden Stad is getuige geweest van ingrijpende historische gebeurtenissen. *Zie blz. 135.*

De Grote Boeddha van Leshan.

Soldaten van het Terracottaleger bij Xi'an.

FEESTEN EN EVENEMENTEN

Chinees Nieuwjaar of Lentefeest. Een speciale tijd met drakendans, optochten en tempelmarkten. *Zie blz. 389.*

Midherfstfeest of Maanfeest. Een feest dat gevierd wordt met maankoeken en lantaarns. *Zie blz. 388.*

Nationale Dag van de Volksrepubliek China. Optochten en bloemenpracht. Net als met het Chinees Nieuwjaar zijn veel winkels en bedrijven een week gesloten. Dit is een slechte tijd om te reizen. *Zie blz. 448.*

IJslantaarnfestival, Harbin. Spectaculaire ijssculpturen in de ijzige

kou van de noordwestelijke winter. *Zie blz. 167.*
Drakenbootfestival. Een opwindend festijn dat in Oost- en Zuid-China wordt gevierd met drakenboottraces en veel lawaai. *Zie blz. 388 en 449.*

Miao- en Dong-festivals. De etnische festiviteiten in de provincie Guizhou behoren tot de kleurrijkste spektakels van het land. *Zie blz. 354.*

Tin Hau-feest. De verjaardag van de Godin van de Zee, ook wel Matsu of A-Ma genoemd, wordt aan de zuidkust met veel vuurwerk en optochten gevierd. *Zie blz. 322.*

TIPS VOOR DE REIZIGER

Toeristeninformatie De meeste kantoren van CTS (China Travel Service) en CITS (China International Travel Service) verkopen reizen en excursies en zijn niet gericht op het gratis verstrekken van informatie aan toeristen. Alle CTS/CITS-kantoren kunnen vliegtuigen- en treintickets voor u regelen.

Treinkaartjes kopen Koop kaartjes voor nachttreinen 2-5 dagen van tevo-

oren (10 dagen is het maximum), want ze zijn snel uitverkocht - vooral wanneer u pas later op het traject instapt. U kunt kiezen tussen een harde of een beduidend comfortabeler zachte brits (*hard-sleeper* of *soft-sleeper*). Als u te horen krijgt dat alles is uitverkocht, kunt u wellicht nog iets regelen bij een reisagent zoals het CTS. Stations in grote steden hebben vaak een speciaal

loket voor buitenlanders, waar meestal geen lange rijen staan. *Zie blz. 440.*

Bussen Sommige langeafstandsbussen (meestal tussen kleinere steden) vertrekken pas als ze bomvol zijn. Kaartjes zijn doorgaans makkelijk te krijgen op de busstations op de dag van vertrek. Expressbussen zijn een redelijk alternatief voor de trein, vooral nu het wegnen sterk is verbeterd.

DE NIEUWE SUPERMACHT

Na vierduizend jaar in zichzelf gekeerd te zijn geweest, is China nu een van de supermachten die de toekomst van de wereld zullen bepalen.

Vrouwen van het Buyi-volk in Yunnan.

China is het land van de overtreffende trap. Het heeft het grootste bevolkingsaantal, de op één na grootste economie en de langste opgetekende geschiedenis ter wereld. De hoogontwikkelde Chinese beschavingen hebben de mensheid met talloze wetenschappelijke en technologische ontdekkingen verrijkt. Na een lange periode van neergang is China in duizelingwekkende vaart een economische supermacht geworden; het land heeft zelfs de wereldwijde economische crisis het hoofd weten te bieden.

De naam 'China' gaat terug tot de Qin-dynastie (221-206 v.Chr.), de periode waarin het verenigde China gestalte kreeg. Het land werd in het Westen aangeduid als 'Sina', 'Tschina' of 'Tzinistan', en later ook als 'Cathay'. Voor de Chinezen zelf is het echter altijd 'Zhongguo' geweest: het Rijk van het Midden.

In de Tian Tan, de Tempel van de Hemel in Beijing, geeft een marmeren altaar het middelpunt van de destijds bekende wereld aan. In het wereldbeeld van het oude China lag het Rijk van het Midden precies onder het centrum van het heelal. Hoe verder iemand zich van de troon van de keizer bevond, des te lager was diens plaats in de kosmische ordening. De onfortuinlijke gebieden aan de noordelijke en westelijke rafelranden van de wereld, zoals Europa, golden als barbaars. Omgekeerd hebben de Europeanen China eeuwenlang als het einde van de wereld beschouwd: luis-terrijk, cultureel interessant, maar niettemin van ondergeschikt belang voor de rest van de beschaving. Veel later pas zouden westerse analisten China een 'slapende reus' of, in lyrischer bewoordingen, een 'slapende tijger of draak' noemen. Die draak is inmiddels ontwaakt: het moderne China is uitgegroeid tot een van de wereldmachten die de 21e eeuw vorm zullen geven.

Het land is nog niet helemaal vertrouwd met die rol, want het Rijk van het Midden heeft de blik gedurende het grootste deel van zijn geschiedenis resoluut naar binnen gericht, zoals een tai chi-beoefenaar op zoek naar innerlijk evenwicht. China leert snel, maar zijn entree op het wereldtoneel verloopt niet helemaal zonder horten en stoten.

Sinds het eind van de Tweede Wereldoorlog is de bevolking van China meer dan verdubbeld, tot 1,38 miljard inwoners. Hoewel slechts 7 procent van het grondgebied geschikt is voor landbouw, moet hiermee een vijfde van de wereldbevolking worden gevoed. Ook het scheppen van voldoende werkgelegenheid voor zoveel mensen kost de regering heel wat hoofdbre-

Boeddhistische monniken op de heilige Wutai Shan.

MILIEUPROBLEMATIEK

China staat steeds meer onder druk om de uitwassen van de ongebreidelde economische groei, zoals de vervuiling en aantasting van het milieu, aan te pakken.

De bossen, rivieren en andere natuurlijke hulpbronnen van China worden al eeuwenlang intensief benut om aan de behoeften van een reusachtig aantal mensen te voldoen. In het recente verleden, vooral in het tijdperk-Mao, heeft het land de ogen gesloten voor de aantasting van het milieu door de groeiende industrie en door megaprojecten als de Driekloven-dam. Natuurlijke habitats worden bedreigd door stroperij, houtkap en erosie. In de afgelopen decennia zijn lucht- en watervervuiling een permanent probleem geworden en is de verwoestijning in Noord-China opgerukt doordat de schaarse waterreserves uitgeput raken.

Hotspots van milieuvervuiling

Ondanks inspanningen van het ministerie van Milieubescherming en verschillende internationale organisaties ligt de nadruk in China op de economische ontwikkeling. Dit wil niet zeggen dat er niets wordt gedaan, maar het aanpakken van fabrieken en andere grote vervuilers (al dan niet in handen van de staat) loopt dikwijls stuk op een inadequate regelgeving. Bovendien tiert de corruptie welig, waardoor het voor bedrijven wel erg gemakkelijk wordt om dure voorzorgsmaatregelen tegen vervuiling te negeren.

Op het platteland zorgt de honger naar natuurlijke hulpbronnen vaak voor de ergste uitwassen. Ver buiten het blikveld van de centrale regering getuigen talloze 'kankerdorpen' van de gewetenloze exploitatie van het milieu door machtige belangengroepen - deze dodelijke hotspots komen door de toegenomen journalistieke vrijheid echter steeds vaker onder de aandacht van het publiek.

De vervuiling die hand in hand gaat met economische groei roept steeds meer protesten op. Veel Chinezen kampen met aandoeningen van de luchtwegen door de luchtvervuiling. Na demonstraties die soms wel, soms niet vreedzaam verliepen, zijn

verschillende plannen voor de bouw van fabrieken en andere vervuilende projecten geschrapt.

De Chinese milieuproblemen gaan de hele wereld aan. China heeft de hoogste kooldioxide-uitstoot ter wereld. Het Westen wil dat China consequenties verbindt aan zijn economische groei, maar de Communistische Partij duldt geen inmenging van

Over veel steden hangt een zware sluier van smog.

buitenlandse regeringen in binnenlandse zaken en staat op het standpunt dat China zelf bepaalt wanneer ingrijpen nodig is. Bovendien roept de hypocrisie van de westerse landen weerstand op: nu hebben ze de mond vol van een groen beleid, maar toen ze zelf hun industrieën opbouwden hadden ze geen enkele aandacht voor het milieu.

Ook in China hebben milieuvriendelijke ontwikkelingen echter een hoge vlucht genomen. Binnenkort zal het land de grootste producent van zonne-energie en elektrische auto's zijn. Hernieuwbare energiebronnen en de ontwikkeling van duurzamere modellen voor economische groei in de vorm van ecodesteden staan hoog op de agenda. Het is nauwelijks voor te stellen dat China niet tegen dezelfde problemen zal aanlopen als andere landen, maar het zal ongetwijfeld ook enkele oplossingen voor de wereldwijde milieuproblematiek aandragen.

Voor meer informatie over natuur en milieu zie ook blz. 334-335.

HET GEESTELIJK LEVEN

De Chinese filosofieën en religies zijn even divers als het land en zijn bevolking. Ze geven blijk van een historische diepgang en veelomvattendheid die ongekend zijn in de wereld.

Het geestelijk leven in China wordt van oudsher gedomineerd door het confucianisme, het taoïsme en het boeddhisme. Het confucianisme kan gezien worden als een morele bespiegeling over ethische en pragmatische gedragsregels, het taoïsme had zowel een filosofische als een religieuze dimensie. Het boeddhisme werd in de 1e eeuw n.Chr. vanuit India in China geïntroduceerd, waar het zich onder invloed van het taoïsme en confucianisme tot een typisch Chinese godsdienst ontwikkelde.

De communisten beschouwden religie als een 'contrarevolutionair' kwaad. Tijdens de Culturele Revolutie werden in het hele land tempels, moskeeën en kerken verwoest. Na de dood van Mao werd het beleid minder repressief. In 1982 werd vrijheid van godsdienst in de wet opgenomen, hoewel bewegingen als de Falun Gong als subversieve 'cultussen' worden beschouwd en daarom verboden blijven (zie blz. 64).

Naast de combinatie van confucianisme, taoïsme en boeddhisme wordt vooral in het noordwesten ook de islam gepraktiseerd. Verder is er een kleine, maar groeiende minderheid van christenen. Daarnaast houden de Chinezen onverminderd vast aan eeuwenoude tradities op het gebied van waarzeggerij, geomantiek en geluksgetallen.

Waarzeggerij en feng shui

Naast de geïstitutionaliseerde geloven nemen de meeste Chinezen bijgeloof ook zeer serieus. Het idee van de lotsbestemming stamt uit de tijd van de feodale maatschappij, toen men geloofde dat de 'god' - de keizer - ieders lot bepaalde. Onder de Tang (618-907) en de Song (960-1279) werd de samenleving zo complex dat mensen steeds vaker over hun lotsbestemming te rade gingen bij waarzeggers.

Vrouw in de Tempel van de Jaden Boedha, Shanghai.

Het advies van een waarzegger kan vele vormen aannemen: je hoofd kaalscheren om de geluksgod tevreden te stellen, of een felrode riem dragen. Het kan geluk brengen als je een gouden beeltenis bij je draagt of alle spiegels uit je slaapkamer verwijdert, of als je meer schapevlees of minder rundvlees eet tijdens het Chinese Nieuwjaar.

Waarzeggers doen hun voorspellingen door de lijnen in je gezicht en hand te lezen of door ingewikkelde berekeningen te maken op basis van je naam of je geboortedatum en -tijdstip. De Chinese dierenriem stamt uit de Han-tijd (206 v.Chr.-220 n.Chr.) en omvat twaalf tekens: Rat, Os, Tijger, Konijn, Draak, Slang, Paard, Geit, Aap, Haan, Hond en Varken. Mensen worden

KUNST EN KUNSTNIJVERHEID

Met zijn lange geschiedenis en naar binnen gerichte traditie heeft China tal van verfijnde, gevarieerde vormen van kunst en kunstnijverheid voortgebracht.

Chinese ambachtslieden zijn van oudsher befaamd om hun technische vernuft en inventiviteit. Ook nu nog zijn de Chinese kunst en kunstnijverheid wereldwijd vermaard. Sinds de jaren vijftig van de 20e eeuw spant de overheid zich in om traditionele kunstvormen nieuw leven in te blazen. In kunstnijverheidscentra zijn onderzoeksinstituten opgezet die de continuïteit van de traditie moeten waarborgen en technische ontwikkelingen bevorderen. In het hele land wordt veelbelovend jong talent naar gespecialiseerde scholen gestuurd.

Schilderkunst en kalligrafie

In China zijn de schilderkunst en de kalligrafie altijd nauw verweven geweest. Chinese woorden zijn van oorsprong pictogrammen. Hoewel beide kunstvormen zich elk in een andere richting hebben ontwikkeld, bestaan er nog veel dwarsverbanden. Klassieke Chinese schilders hebben

Een traditionele kalligraaf in Fenghuang.

Voor de Chinezen is de kalligrafie altijd een belangrijke graadmeter voor iemands intelligentie en maatschappelijke status geweest. De beheersing van deze kunst was nauw verbonden met de verwerving van kennis.

vaak een uitgebreide scholing in de kalligrafie gehad, terwijl kalligrafen ook onderlegd zijn in de schilderkunst. Beide kunstvormen gebruiken dezelfde penselen en komen vaak naast elkaar in één werk voor. De hoge status die aan schilderkunst wordt toegekend is te danken aan haar overeenkomst met kalligrafie. Kalligraferen en schilderen worden beide als een geleerde bezig-

heid beschouwd en kennen een lange traditie, maar kalligrafie is altijd het hoogst aangeslagen. Schilders plachten een werk te beoordelen op de combinatie van schilderkunst, poëzie en kalligrafie. Als deze drie onderdelen een hoog niveau hadden, werd een werk als kunstwerk beschouwd. Schilderingen en andere kunstvormen die het zonder kalligrafie stelden, waren slechts kunstnijverheid, hoe technisch hoogstaand ze verder misschien ook waren.

Voor de Chinezen is het geschreven woord de drager van de cultuur. Geleerden en de adel dankten hun hoge status mede aan het feit dat het zo moeilijk is om het geschreven Chinees onder de knie te krijgen. Wie kon schrijven en kalligrafie beheerste stond in hoog aanzien. Wel-

Wie Beijing bezoekt mag een maaltijd met pekingeend niet overslaan. Nadat de eend geslacht is wordt er lucht tussen het vel en het vlees gepompt, waarna het vel met een mengsel van honing, water en azijn wordt gelakt. Daarna wordt de eend gedroogd en in een speciale oven geroosterd. Het knapperige vel wordt in dunne tarwepannekoekjes gevouwen, die met een zoete zwarte saus worden bestreken. Lente-uitjes zorgen voor een frisse, kleurige toets. Na deze gang wordt het vlees opgediend, waarna men de maaltijd kan afsluiten met eendensoep.

Allerlei soorten spiesjes bij een kraampje op straat.

De filosofie van het eten

Chinezen beschouwen voedsel van oudsher als een middel om gezondheidsklachten te voorkomen of genezen. Voedsel moet niet alleen de maag vullen, maar ook een heilzaam effect hebben. Een Chinese maaltijd, zelfs het grootste, extravagantste banket, moet een balans nastreven. De grens tussen voedsel en geneesmiddel is niet altijd duidelijk. Net als in het Nederlands heeft zelfs het woord 'recept', *fang*, twee betekenissen.

Bij het samenstellen van een menu zal de kok zoveel mogelijk rekening houden met de fysieke gesteldheid van de eters en externe factoren als het weer. Het onderscheid tussen 'koude' (verkoelende: yin) of 'warme' (verwarmende: yang) spijzen en dranken is van groot belang. 'Warme'

voedingsmiddelen, zoals koffie, vlees en pittige gerechten, geven inwendige hitte, maar overmatige hitte kan leiden tot klachten als maagzuur, huiduitslag, een koortslip of slechte adem. 'Warme' voedingsmiddelen zijn populair bij koud weer. Zo eet men in sommige delen van China in de winter graag slangenvlees, dat versterkend zou zijn. 'Koud' voedsel kan overmatige inwendige hitte tegengaan. Groenten die weinig calorieën bevatten, zoals waterkers, bitterkomkommer en witte rammenas (*daikon*), evenals de meeste vruchten, worden als 'verkoelend' beschouwd.

De bereiding van pekingeend is een ingewikkelde procedure die veel tijd vergt.

Symboliek en feesten

Gezien de aandacht die de Chinezen aan eten besteden en het belang dat ze eraan hechten, mag het geen verbazing wekken dat er in China een geheel eigen 'culinaire taal' is ontstaan, misschien wel meer dan elders. Voedsel kan een symbolische boodschap overbrengen, en daarom heeft elke feest- of verjaardag of bijzondere gelegenheid zijn eigen speciale gerechten.

Het Chinese nieuwjaar is zo'n evenement. Aangezien dit de belangrijkste dag op de Chinese kalender is, wordt er veel tijd, aandacht en geld besteed aan de viering - en daar hoort een overvloedig feestmaal bij. Sinaasappelen en mandarijnen bevatten de zoetheid van het leven, eenden

REIZEN DOOR CHINA

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld **1**).

Meisje in feestkledij in een park in Beijing.

Op oude landkaarten van China is alleen het kustgebied correct ingetekend. Naarmate ze meer van het binnenland weergeven, staan er steeds meer witte plekken op. Deze kaarten waren een afspiegeling van de Europese kennis over China. Net als vroeger geldt dat naarmate men verder het binnenland in trekt, het landschap en de culturen exotischer worden. De hedendaagse reiziger realiseert zich al snel dat China geen eenduidige cultuur kent. Hoewel de invloed van de Han-Chinezen overal zichtbaar is, horen de rijke Turkse cultuur van Xinjiang, de levendige kleuren van Yunnan en de verheven mantra's van Tibet - alle politieke controverses ten spijt - net zo goed bij China. Wie door het land trekt zal ook merken dat er verschillen zijn tussen de Han van het noorden en die van het zuiden.

Het noorden van China strekt zich uit van Dongbei in het noordoosten (bij ons bekend als Mantsjoe-rijke) via Binnen-Mongolië tot het droge, stoffige land rond de Huang He (Gele Rivier), de wieg van de Chinese beschaving. Het land is hier vaak droog en onvruchtbaar, in de winter kan het er ijskoud zijn en in de zomer drukkend warm. Toch zijn hier de oude keizersteden met hun schitterende monumenten te vinden: Xi'an, Luoyang en Beijing.

De centrale gordel volgt de loop van de machtigste rivier: de Chang Jiang of Yangzi, in het Westen bekend onder de oude naam Jangtsekiang. Deze verdeelt China in een noordelijk en een zuidelijk deel en mondt uit bij Shanghai, de modernste metropool van het land.

Aan de kust van Zuid-China liggen de grote industriële en commerciële centra Guangzhou (Kanton) en Hongkong, terwijl het binnenland het woongebied van verschillende minderheden vormt en schitterende landschappen biedt, vooral rond Guilin in de provincie Guangxi. De provincie Yunnan, in het zuidwesten, is een bedwelmend geheel van hoge bergen, tropisch laagland en eeuwenoude steden. Het westen is een compleet andere wereld. Een reis door het lege landschap van Tibet en Xinjiang (Sinkiang), de regio van de historische Zijderoute, is een waar avontuur. □

Het Wulingyuan-reservaat in de provincie Hunan.

BEIJING

Beijing, letterlijk de 'noordelijke hoofdstad', is volgens feng-shuiprincipes in een rasterpatroon aangelegd. Het politieke machtscentrum is een grote, moderne metropool met een verbluffend aantal bezienswaardigheden.

De afgelopen duizend jaar is Peking, of **Beijing** (北京), zoals het nu wordt geschreven, de hoofdstad van drie grote dynastieën geweest. Tijdens het bewind van Kublai Khan in de 13e eeuw stond de stad bekend als Khanbaliq, de 'stad van de khan'; hier was het schitterende winterverblijf van de Yuan-keizer gevestigd. Tijdens de Ming-dynastie, die de Yuan-dynastie opvolgde, werd het Keizerlijk Paleis (de Verboden Stad) gebouwd en kreeg Beijing het grondplan dat tot op heden bestaat. De Qing-keizers bestuurden hun rijk vanuit het paleis totdat de revolutie van 1911 een eind maakte aan hun dynastie.

In het traditionele Chinese wereldbeeld was de aarde niet een ronde schijf, zoals in het Westen werd gedacht, maar een vierkant. Een stad, zeker een hoofdstad, moest die kosmische ordening weerspiegelen. Dit uitgangspunt bepaalde het geometrische grondplan, waarin alle gebouwen en wegen op de noord-zuid- of de oost-westas lagen. Nergens in China is dit zo consequent doorgevoerd als in het oude Beijing. De geschiedenis van het gebied rondom Beijing gaat veel verder terug. De ontdekking van de schedel van *Sinanthropus pekinensis*, de Pekingmens, ten zuidwesten van de stad, toonde aan dat hier al meer dan een half miljoen jaar geleden mensen woonden. Van de tijd voor ongeveer 3000 v.Chr., toen hier neolithische dorpen tot ontwikkeling kwamen, is nauwelijks iets bekend.

EEN VERANDERENDE STAD

Het moderne Beijing is een wirwar van torenflats, reusachtige fly-overs en snelwegen. De fiets is nog niet uit het straatbeeld verdwenen, maar nu is daar een eindeloze stroom taxi's, auto's en bussen bij gekomen. Nadat Beijing de organisatie van de Olympische Spelen van 2008 in de wacht had gesleept, lanceerden de autoriteiten een ambitieus stadsvernieuwingsplan. Door enorme investeringen in het metro- en wegennet en door de renovatie van complete stadsdelen veranderde de stad van het

Kaarten blz. 128,
133 en 147

Het Nationale Stadion, bijgenaamd het 'Vogelnest', in Beijing.

DE DRIEKLOVENDAM

Het megaproject om de waterkracht van de Chang Jiang aan te wenden voor de gestaag groeiende energiebehoefte van China is voltooid.

China kent een lange traditie van gedurfde mega-projecten, te beginnen met de Chinese Muur. Weinige kunnen zich echter meten met de Drieklovendam in Centraal-China, die in 10 procent van de energiebehoefte van het land moest voorzien, een stuwmeer creëerde van 1045 km² en waarvoor naar schatting 1,4 miljoen mensen moesten verhuizen. In 2016 werd de grootste scheepslift ter wereld, goed voor schepen tot 3000 ton, in bedrijf gesteld.

Het plan werd in 1919 voor het eerst geopperd door Sun Yatsen. Er werd echter weinig mee gedaan totdat Mao Zedong het eind jaren vijftig uit de kast haalde, waar het na het economische debacle van de Grote Sprong Voorwaarts en de Culturele Revolutie weer in verdween. Pas in de jaren tachtig en negentig werd er op aandringen van premier Li Peng serieus werk van gemaakt. In 1992 werd het plan door het Nationaal Volkscongres geratificeerd.

Hoewel de Chinese Communistische Partij dol is op grootschalige projecten, is de Drieklovendam meer dan een symbool van politieke macht. De dam

De schutsluizen en de brug bij Sandouping.

dient heel praktische doelen: hij moet de verwoestende overstromingen die de regio van oudsher plagen voorkomen, de bevaarbaarheid en daarmee de transportmogelijkheden van de rivier vergroten en goedkope, schone energie leveren.

Critici hebben geprotesteerd tegen de teloorgang van tal van archeologische vindplaatsen en veel natuurschoon. Ze voorspelden dat de kosten te hoog zouden uitvallen (uiteindelijk 59 miljard dollar) om een kostenefficiënte energiewinning mogelijk te maken. In de regio hebben zich talloze landverschuivingen voorgedaan, door de aanzienlijke aanslibbing stroomafwaarts is het risico op overstromingen daar toegenomen en alternatieve energiebronnen, zoals de steeds efficiëntere zonne-energie, zouden de dam overbodig kunnen maken. Dat de dam de aardbeving van 2008 in Sichuan heeft veroorzaakt is alomtegenwoordig (het epicentrum lag 700 km van de dam vandaan). Niettemin kan men zich afvragen of het wel verstandig is het grootste waterkrachtproject ter wereld midden in een aardbevingszone te realiseren.

De langetermijneffecten van zo'n grootschalig project laten zich nauwelijks voorspellen. Het vermoeden bestaat dat de daling van het grondwaterpeil waartoe de dam heeft geleid, een rol heeft gespeeld bij de grote droogte van 2011. Deze droogte, de ergste in vijftig jaar, trof stroomafwaarts miljoenen hectaren landbouwgrond. De dam heeft bovendien grote gevolgen voor de waterkwaliteit. Hoewel Chongqing zijn zuiveringsinstallaties inmiddels heeft verbeterd, lozen nog veel andere steden en industrieën hun afvalwater rechtstreeks in de rivier, waardoor de vervuiling zich opbouwt in het reusachtige stuwmeer bij de dam.

De razendsnelle ontwikkeling van China betekent intussen dat de dam niet in de beoogde 10 procent, maar in nog geen 3 procent van de totale energiebehoefte kan voorzien. Niettemin geldt waterkracht nog steeds als een van de belangrijkste bronnen van duurzame energie in China en liggen er al plannen voor nog meer dammen in de Chang Jiang.

Misschien geldt de Drieklovendam later als een mijlpaal in de toepassing van waterkracht - maar het project zou net zo gemakkelijk de geschiedenis in kunnen gaan als de grootste blunder die China ooit op milieugebied heeft begaan. □

HONGKONG

Hongkong, door de Qing-dynastie aan de Britten overgedragen, is na zijn terugkeer in de Chinese moederschoot nog even kleurrijk, bruisend en aantrekkelijk als vroeger.

Hongkong is voor veel toeristen de toegangspoort tot China, een gedenkwaardige eerste kennismaking met de Chinese wereld. Deze unieke stad staat voor glamour, hectiek, fantastische restaurants, opwindende uitgaansgelegenheden en winkels.

Archeologische vondsten hebben uitgewezen dat dit deel van de Chinese zuidkust al sinds de steentijd bewoond is. De eerste Han-Chinezen vestigden zich er tijdens de Song-dynastie (960-1279), maar verder bleef het een onbetekenende uithoek van Guangdong, totdat Britse opiumhandelaars omstreeks 1850 beseften dat het in hun voordeel zou zijn als ze vrij toegang hadden tot de beste diepzeehaven van de regio. De Britten annexeerden een gebied van 45 km². Hoewel lord Palmerston, de minister van Buitenlandse Zaken, de kolonie afdeed als 'een kaal eiland waar nauwelijks een huis staat', ontwikkelde Hongkong zich tot een vitale schakel tussen Europa en China. Tegen de tijd dat de Britten Hongkong weer aan China moesten overdragen was het een van de rijkste steden ter wereld.

ORIËNTATIE

Sinds Hongkong op 1 juli 1997 aan China werd overgedragen, is het een Speciale Administratieve Regio (SAR) met zijn eigen wetgeving en bestuur. De regio bestaat uit vier delen: Hong Kong Island, Kowloon, de New Territories en de talloze omliggende eilanden.

Hong Kong Island wordt gedomineerd door prestigieuze financiële instellingen in futuristische wolkenkrabbers, die zich aftekenen tegen een spectaculaire achtergrond van bergen. Hier wonen enkele van de oudste Chinese gemeenschappen van de SAR. Ook zijn er prachtige wandelpaden en liggen aan de zuidkant mooie stranden.

Aan de overkant van Victoria Harbour, slechts drie minuten met de Mass Transit Railway, acht minuten met de Star Ferry en minder dan tien minuten met de auto door een van de drie tunnels -

 Kaarten blz. 278, 282 en 290

Een Hakka-vrouw in de New Territories.

de buurt van Lanzhou gevonden, maar stamt uit het Westen en moet in de eerste eeuwen van de Zijderoute over land naar China zijn gebracht.

DE OMGEVING VAN LANZHOU

Linxia (临夏; het vroegere Hezhou), een welvarende handelsstad met ruim 300.000 inwoners, ligt aan een zuidelijke tak van de Zijderoute die naar het Tibetaans Hoogland en Lhasa voert. De grotendeels islamitische bevolking bestaat uit Chinees sprekende Hui, Mongools sprekende Dongxiang en Turkstalige Salar, die vermoedelijk vanuit Oezbekistan naar deze streken zijn getrokken. De stad is een belangrijk soeficentrum (deze islamitische mystici zijn te herkennen aan hun zeshoekige hoofddeksel) en een cultureel trefpunt van Han-Chinezen, Hui-moslims, Tibetaanse boeddhisten en Dongxiang-Mongolen. In de stad is niet veel bijzonders te zien, maar het is een handige overnachtingsplek als u tussen Lanzhou en Xiahe reist. Er zijn enkele goede hotels en er is heerlijk en goedkoop islamitisch eten te vinden, bijvoor-

beeld op de avondmarkt op het centrale **Nationaliteitenplein** (民族广场; Minzu Guangchang): lamien-noedels, geroosterde lams- en rundvleespiesen, geroosterd, ongedesemd *bing*-brood en nog meer heerlijks.

Bijzonder mooi zijn de **grotten van de Maiji Shan** (麦积山石窟; District Maiji; dagelijks open 8.00-17.00 uur) in Tianshui, 290 km ten zuidoosten van Lanzhou. In de late Qin-tijd (384-417) zijn meer dan 190 grotten en nissen in

Beelden in Lanzhou van Xuan Zang en zijn metgezellen tijdens hun reis naar het westen.

CHINA

REISINFORMATIE

Vervoer

Reizen naar China	436	Openingstijden	455
Bij aankomst	436	Post en koeriersdiensten	455
Met het vliegtuig.....	436	Reisbudget	455
Met de bus of de trein	438	Religie	456
Met de boot.....	439	Sport.....	456
Reizen door China	439	Studenten.....	457
Algemeen.....	439	Telecommunicatie.....	457
Met het vliegtuig.....	439	Tijdzone	457
Met de trein	440	Uitgaan.....	457
Met de bus	443	Veiligheid en criminaliteit	458
Met de boot.....	445	Wat mee te nemen.....	458
Vervoer in de stad.....	446	Websites	459
Fietstochten	446	Winkelen	459

Praktische informatie

Accommodatie	447
Alarmnummers	447
Alleenreizende vrouwen.....	447
Ambassades en consulaten	447
Douanevoorschriften	447
Elektriciteit.....	448
Entreegeld.....	448
Feesten en festivals.....	448
Foien.....	449
Fotografie.....	449
Gehandicapte reizigers	450
Geldzaken.....	450
Gezondheid en medische zorg ..	451
Homoseksualiteit.....	453
Internet	454
Kinderen.....	454
Kleding	454
Klimaat	454
Maten en gewichten	455
Media.....	455
Officiële feestdagen	455
Openbare toiletten	455

Taal

Algemeen	460
Taal en schrift.....	460
Namen en aanspreekvormen.....	460
Uitspraak	460
Tonen.....	461
Grammatica	461
Woorden en zinnen.....	461

Lezenswaard

Actualiteit.....	464
Andere <i>Insight Guides</i>	464
Biografieën.....	464
Fictie.....	465
Filosofie.....	465
Geschiedenis.....	465
Reisboeken.....	465
<hr/>	
Fotoverantwoording	466
Colofon	467
Index	468

VERVOER

REIZEN NAAR CHINA

Bij aankomst

Bij aankomst in China dient u een formulier met vragen over uw gezondheid in te vullen, evenals een inreiskaart (*entry card*) waarop u aangeeft hoe lang u in China verblijft. De formulieren bewaart u in uw paspoort.

In de aankomsthal van luchthavens, stations en havens zijn wisselkantoren. Chinese luchtvaartmaatschappijen brengen reizigers tegen een kleine vergoeding met de bus van de luchthaven - die vaak ver buiten de stad ligt - naar hun kantoor in de stad.

U kunt een taxi naar uw hotel nemen, maar mijd taxi's die niet op vaste standplaatsen staan. Spreek voor vertrek een vaste ritprijs af, of zorg ervoor dat de chauffeur de meter aanzet.

Met het vliegtuig

Internationale vluchten doen de volgende luchthavens aan:

Beijing

De vliegtijd van Amsterdam/Brussel naar Beijing bedraagt ca. 9,5 uur. Vanaf Beijing Capital Airport, 25 km van het centrum, vertrekken vluchten naar alle Chinese regio's en naar grote steden in het buitenland (<http://en.bcia.com.cn>; informatie tel. 010-96158). Afhankelijk van het verkeer duurt het 30-60 minuten om van de luchthaven in de stad te komen. Er rijden regelmatig bussen van en naar het centrum (Rmb 15-30); veel hotels hebben hun eigen pendeldienst.

Voor de luchthaven staan lange rijen met taxi's; bewakers zien erop toe dat er alleen chauffeurs met een vergunning staan. De Airport Line rijdt van Terminal 2 en 3 naar Dongzhimen (overstappen op lijn 2 en 13) en San-yuanqiao (overstappen op lijn 10).

Chengdu

Shuangliu Airport ligt 20 km ten zuiden van het centrum (tel. 028-85205555). Verschillende pendelbussen naar het centrum vertrekken voor de vertrekhal (ca. Rmb 10) en stoppen onderweg op diverse haltes. Voor een taxi naar het centrum betaalt u ca. Rmb 50. Ga niet in op snorders die u naar een van de vele taxi's zonder vergunning proberen te lokken.

Chongqing

Jiangbei Airport ligt 25 km ten noorden van de stad (tel. 023-966666). Airport Express-bussen rijden van Terminal 2 naar het centrum. Metrolijn 3 rijdt van de luchthaven naar het centrum. Voor een taxi (met meter) naar de stad betaalt u ca. Rmb 50.

Op Chongqing landen vluchten uit onder andere Macau, Nagoya, Seoel, Singapore en Bangkok.

Guangzhou

Baiyun International Airport (tel. 020-360669995; www.baiyunairport.com) ligt 28 km ten noorden van de stad. Hier landen vluchten uit diverse Aziatische steden, evenals uit Amsterdam, Frankfurt, Parijs, Los Angeles, Honolulu, Melbourne, Sydney en Addis Abeba. Metrolijn 3 vertrekt vanaf de Tianhe Coach Terminal. Via een overstap op metrolijn 2 bereikt u Guangzhou Railway Station en Guangzhou Railway Station South.

Vanaf de binnenlandse en internationale terminal rijden elke 20 minuten pendelbussen naar de stad (45 minuten). Kaartjes (Rmb 20-30) koopt u in de bus. Een taxi van of naar de luchthaven kost ca. Rmb 150, plus eventuele toelagen.

Guilin

Liangjiang International Airport (tel. 0773-2845359) ligt op 28 km van Guilin. Er landen rechtstreekse vluchten uit Hongkong, Korea en

Maleisië. Een pendelbus rijdt naar het Minhang Dasha-gebouw en het treinstation aan Shanghai Road en kost ca. Rmb 20. Voor een taxi betaalt u ca. Rmb 150.

Hainan

Er zijn rechtstreekse vluchten van en naar Hongkong, en naar de meeste grote Chinese steden. Ook zijn er vluchten tussen de provinciehoofdstad Haikou en Singapore en Hongkong.

Hongkong

Hongkong is een belangrijk knooppunt voor het internationale luchtverkeer. Een vlucht van Amsterdam/Brussel naar Hongkong duurt gemiddeld 11 uur. De internationale luchthaven van Hongkong (www.hongkongairport.com; tel. 852-21818888) ligt op Chek Lap Kok, een eilandje ten noorden van Lantau, op ca. 30 km van het centrum.

De Airport Express (AEL) is een comfortabele trein die elke 12 minuten vertrekt en binnen 24 minuten in de stad is. Dit is verreweg de handigste en voordeligste (HK\$90-100) manier om van en naar de luchthaven te reizen (de taxi en de bus doen er ca. 40 minuten over en kosten ca. HK\$ 250 naar Kowloon en ca. HK\$ 300 naar Hong Kong Island).

Er rijden bussen van de luchthaven naar de stad en naar plaatsen in Guangdong. De Airbus ('A') rijdt van 6.00-24.00 uur op vaste tijden en kost ca. HK\$ 35 naar Tsim Sha Tsui en HK\$ 40 naar Central. De tragere bussen zijn aangeduid als 'E' en er gaan ook pendelbussen ('S') naar het MTR-station Tung Chung. Ook zijn er rechtstreekse veerdiensten vanaf de luchthaven naar Macau en Shenzhen.

Kunming en Jinghong

Vanaf Changshui International Airport, 25 km van het centrum, gaan

PRAKTISCHE INFORMATIE

A

Accommodatie

Een hotel kiezen

De grote steden hebben moderne, soms uiterst luxeuze hotels. Ze maken vaak deel uit van internationale ketens en de prijzen zijn vergelijkbaar met die in het Westen. Toeristen die met een groep reizen, verblijven vaak in de betere hotels.

Het kan lastig zijn om goedkopere hotels te vinden, vooral gedurende het Chinese Nieuwjaar (één of twee weken in januari of februari) en in mei en oktober, als de vakanties beginnen en hotels vaak volgeboekt zijn.

In enkele steden staan nog fraaie hotels uit de koloniale tijd, waaronder het Peace Hotel (Heping Fandian) in Shanghai, het Astor (Lishunde Dafandian) in Tianjin en het Raffles Beijing Hotel (Beijing Fandian) in Beijing.

In enkele afgelegen provincies zijn hotels waar buitenlanders niet worden toegelaten, meestal vanwege regels die zijn opgelegd door Chinese reisbureaus of de lokale overheid; zij bepalen vaak waar toeristen mogen verblijven. Dit probleem doet zich niet voor in de grote toeristengebieden.

Op www.ctrip.com en www.elong.net kunt u van tevoren een hotel boeken, hoewel u vaak de beste prijs voor een kamer krijgt door te onderhandelen met de persoon achter de balie - vooral tijdens het laagseizoen of voor een langer verblijf.

Met uitzondering van de goedkoopste hotels geldt een servicetoeslag van 10-15 procent.

Guesthouses

Wie alleen reist, kan logies vinden in goedkope accommodatie in dorpen buiten de gebaande paden. Er zijn meestal kamers met twee of meer bedden of er zijn slaapzalen met douche- en wasgelegenheid.

Andere accommodatie

Het is moeilijk om accommodatie te vinden buiten hotels en *guesthouses*. Enkele universiteiten en instituten bieden goedkope overnachtingsmogelijkheden. Voor jeugdherbergen in China zie www.hihostels.com.

Alleenreizende vrouwen

China wordt beschouwd als een zeer veilige reisbestemming, met weinig gewelds- en seksuele misdrijven. Het komt echter wel eens voor dat buitenlandse vrouwen worden bedreigd, met name 's nachts in de buurt van uitgaansgelegenheden, in een taxi zonder vergunning of in bepaalde nachtclubs waar plaatselijke criminelen komen.

Ambassades en consulaten

Nederland

Ambassade in Beijing

4 Liangmahe South Road (Nanlu), Chaoyang, 100600 Beijing, tel. 010-85320200, www.nederlandwereldwijd.nl/landen/china.

Consulaat-generaal in Hongkong

Great Eagle Centre, 24e verdieping, kamer 2402B, 23 Harbour Road, Wanchai, tel. +852-25999200, www.nederlandwereldwijd.nl/landen/hongkong.

Consulaat-generaal in Guangzhou

Teem Tower, 34e verdieping, 208 Tianhe Road, 510620 Guangzhou, tel. 020-38132200, www.nederlandwereldwijd.nl/landen/china.

Consulaat-generaal in Shanghai

Dawning Centre, Toren B, 10e verdieping, 500 Hongbaoshi Road, Changing District, 201103 Shanghai, tel. 021-22087288, www.nederlandwereldwijd.nl/landen/china.

België

Ambassade Beijing

6 San Li Tun Lu, 100600 Beijing, tel. 010-65321736, <http://china.diplomatie.belgium.be>.

Alarmnummers

Politie: 110

Brandweer: 119

Ambulance: 120

Centraal alarmnummer

Hongkong: 999, **Macau:** 919

Nummerinformatie lokaal: 114

Nummerinformatie

landelijk: 116

Nummerinformatie

internationaal (Engels): 114

Tijd: 117

Weer: 12121

Consulaat-generaal Guangzhou

R&F Center, Unit 2, 7e verdieping, 10 Huaxia Lu - Zhujiang Xin Cheng, Tianhe District, 510623 Guangzhou, tel. 020 38772351, <http://china.diplomatie.belgium.be>.

Consulaat-generaal Hongkong

St. John's Building, 9e verdieping, 33 Garden Road Central, tel. 852-25243111, <http://hongkongmacau.diplomatie.belgium.be>.

Consulaat-generaal Shanghai

127 Wy Yi Lu, 200050 Shanghai, tel. 021-64376628, <http://china.diplomatie.belgium.be>.

Ambassades van China

Nederland, Willem Lodewijklaan 10, 2517 JT Den Haag, tel. 070-3065061, www.nl.china-embassy.org/eng.

België, Tervurenlaan 443-445, 1150 Brussel, tel. 02-6633001, www.be.china-embassy.org/eng.

D

Douanevoorschriften

Visum en paspoort

Iedere buitenlander die China bezoekt dient vooraf een visum aan te vragen; voor Hongkong en Macau is dit echter meestal niet nodig. De re-

TAAL

ALGEMEEN

In China wordt steeds meer Engels gesproken, maar doorgaans zult u buiten de grote hotels en zaken- en toeristencentra weinig mensen tegenkomen die Engels spreken, laat staan Duits of Frans. Reisgezelschappen worden meestal vergezeld door tolken. Het is aan te raden - vooral als u op eigen gelegenheid reist - om een woordenboek mee te nemen en enig Chinees (in het Westen Mandarijn en in China *putonghua*, 'gewone taal' genoemd) te leren.

Meer dan een miljard mensen in de Volksrepubliek China en haast alle in het buitenland wonende Chinezen spreken Mandarijn, zij het dat in veel delen van het land - met name in het zuiden - dialecten worden gesproken die weinig gemeen hebben met het standaard-Mandarijn. Het Kantonees dat in Hongkong en Guangzhou wordt gesproken, is bijvoorbeeld vrijwel onbegrijpelijk voor Chinezen die standaard-Mandarijn spreken. Een inwoner van Guangzhou of Hongkong kan iemand uit Beijing niet verstaan en omgekeerd. De verschillende dialecten hebben dezelfde grammatica en vocabulaire - het verschil zit hem in de uitspraak; zo kent het Kantonees zeven tonen in plaats van de gebruikelijke vijf. Andere regionale dialecten zijn die van Fujian en Shanghai.

De geschreven karakters zijn echter overal in China gelijk, wat de communicatie sterk vereenvoudigt - als iemand uit Guangzhou bijvoorbeeld iets duidelijk wil maken aan een inwoner van Beijing, hoeft hij het alleen maar op te schrijven.

In gebieden waar de etnische minderheden wonen, worden ook andere talen gesproken, zoals Tibetaans, Mongools, Zhuang en Oei-goers, maar tegenwoordig begrijpen de meeste inwoners van deze gebieden wel een beetje Mandarijn.

TAAL EN SCHRIFT

Elk karakter in het geschreven Chinees staat voor één lettergreep. Er zijn in totaal meer dan 47.000 karakters, hoewel daar in het moderne Chinees maar een klein deel van wordt gebruikt. Voor een krant zijn 3000 tot 4000 karakters voldoende, wetenschappers kennen tussen de 5000 tot 6000. Veel karakters waren vroeger erg ingewikkeld, maar na 1949 zijn in de Volksrepubliek hervormingen doorgevoerd om het schrift te vereenvoudigen en meer mensen in staat te stellen te leren lezen en schrijven. Tegenwoordig worden de vereenvoudigde karakters op het hele vasteland van China gebruikt, maar in Hongkong en Taiwan zijn de ingewikkelde vormen nog steeds in zwang.

Veel Chinese woorden bestaan uit twee of meer karakters of woorden van één lettergreep. Het Chinese woord voor 'film' bijvoorbeeld is *dianying*; het is opgebouwd uit de woorden *dian* ('elektriciteit') en *ying* ('schaduw'). Om het lezen te vereenvoelijken, worden in het pinyin de lettergrepen samengevoegd die samen één woord vormen.

Pinyin

Het standaard-Chinees (Mandarijn) is gebaseerd op de uitspraak van de noordelijke dialecten, met name dat van Beijing. De officieel erkende westerse schrijfwijze van het standaard-Chinees wordt *Hanyu Pinyin* (de fonetische transcriptie van de taal van de Han) genoemd. Het pinyin wordt in heel China gebruikt; in het openbaar vervoer worden plaats- en straatnamen vaak zowel in Chinese karakters als in het pinyin vermeld.

De meeste woordenboeken maken gebruik van het pinyin. (Taiwan houdt echter nog een ouder systeem van aan.) Het pinyin kan in het

begin verwarrend zijn. De naam van de stad Qingdao wordt bijvoorbeeld uitgesproken als 'tsjing-dauw'. Het is handig om voor vertrek naar China vast wat te oefenen met de uitspraak van het pinyin - als u de naam van een plaats of een straat wilt vragen, moet u weten hoe die wordt uitgesproken, anders zal men u niet begrijpen. In deze gids is gebruikgemaakt van het pinyin.

NAMEN EN AANSPREEKVORMEN

Chinese namen bestaan doorgaans uit drie, of soms twee lettergrepen, elk met een eigen betekenis. Van oudsher is de eerste naam de familienaam, de tweede of tweede en derde zijn de persoonsnaam. In 'Deng Xiaoping' bijvoorbeeld is 'Deng' de familienaam en 'Xiaoping' de voornaam van de persoon. Hetzelfde geldt voor Fu Hao, waarbij Fu de familienaam en Hao de voornaam is.

Tot in de jaren tachtig van de 20e eeuw werd de aanspreekvorm *tongzhi* (kameraad) veel gebruikt, maar tegenwoordig zijn *xiansheng* en *furen*, het Chinese equivalent van meneer en mevrouw, gebruikelijker. Een jonge vrouw en vrouwelijk personeel in hotels en restaurants kunnen worden aangesproken met *xiaojie* ('juffrouw'). Oudere mannen, met name die met belangrijke functies, worden aangesproken met *xiansheng* of *shifu* (meester).

UITSPRAAK

De uitspraak van de medeklinkers is hetzelfde als die in het Engels. De in na de medeklinkers ch, c, r, sh, s, z en zh wordt niet uitgesproken, maar geeft aan dat de voorgaande klank wordt verlengd.